



פרשת ויקרא תשע"ח  
בעניין כבוד

[1] ויקרא פרק א פסוק א  
ויקרא אל משה וידבר ויקח אליו מאהל מועד לאמר:

רש"י

(א) ויקרא אל משה - לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה, לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו, שנאמר (ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה, אבל לנביאי אומות העולם נגלה עליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר (במדבר כג ד) ויקרא אלהים אל בלעם: **ויקרא אל משה** - הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין. יכול אף להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר וידבר, לדבור היתה קריאה, ולא להפסקות. ומה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט: **אליו** - למעט את אהרן. ר' יהודה בן בתירא אומר שלשה עשר דברות נאמרו בתורה למשה ולא אהרן, וכנגדן נאמרו שלשה עשר מיעוטיין, ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן. ואלו הן שלשה עשר מיעוטיין לדבר אתו, מדבר אליו, וידבר אליו, ונועדתי לך, כולן בתורת כהנים. יכול שמעו את קול הקריאה, תלמוד לומר קול לו, קול אליו (במדבר ז פט), משה שמע, וכל ישראל לא שמעו: **מאהל מועד** - מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל. יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר את הקול (שם), מהו הקול, הוא הקול המפורש בתהלים (כט ד - ה) קול ה' בכח קול ה' בחדר, קול ה' שובר ארזים, אם כן למה נאמר מאהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק. כיצא בו (יחזקאל י ה) וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצונה, יכול (מפני) שהקול נמוך, תלמוד לומר (שם) כקול אל שדי בדברו, אם כן למה נאמר עד החצר החיצונה, שכיון שמגיע שם היה נפסק: **מאהל מועד לאמר** - יכול מכל הבית, תלמוד לומר מעל הכפורת. יכול מעל הכפורת כולה, תלמוד לומר מבין שני הכרובים: **לאמר** - צא ואמור להם דברי כבושים, בשבילכם הוא נדבר עמי, שכן מצינו שכל שלשים ושמונה שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים, מן המרגלים ואילך, לא נתייחד הדבור עם משה, שנאמר (דברים ב טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי לאמר, אלי היה הדיבור. דבר אחר צא ואמור להם דברי והשיבני אם יקבלום, כמו שנאמר (שמות יט ח) וישב משה את דברי העם וגו':

[2] במדבר פרק כג פסוק ד

ויקרא אלהים אל בלעם ויאמר אליו את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח: ...  
(טו) את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות פאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריכם: (טז) וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באסף את מעשיך מן השדה:

רש"י

(ד) ויקרא - לשון עראי, לשון גנאי, לשון טומאת קרי, כלומר בקושי ובבזיון, ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חבתן של ישראל: **את שבעת המזבחות** - שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן, אלא את שבעת המזבחות, אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות, ואני ערכתי כנגד כולן. אברהם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו, (שם יב, ח) ויעתק משם ההרה וגו', (שם יג, יח) ויאהל אברהם וגו' ואחד בהר המוריה. ויצחק בנה אחד (שם כו, כה) ויבן שם מזבח וגו'. ויעקב בנה שתיים; אחד בשכם ואחד בבית אל: **ואעל פר ואיל במזבח** - ואברהם לא העלה אלא איל אחד: (טו) **חדש האביב** - שהתבואה מתמלאת בו באביב. לשון אחר אביב, לשון אב, בכור וראשון לבשל פירות: **ולא יראו פני ריכם** - כשתבאו לראות פני ברגלים, הביאו לי עולות: (טז) **וחג הקציר** - הוא חג שבועות: **בכורי מעשיך** - שהוא זמן הבאת בכורים, ששתי הלחם הבאים בעצרת היו מתירין החדש למנחות ולהביא בכורים למקדש, שנאמר (במדבר כח כו) וביום הבכורים וגו': **וחג האסיף** - הוא חג הסוכות: **באסף את מעשיך** - שכל ימות החמה התבואה מתייבשת בשדות ובחג אוספים אותה אל הבית מפני הגשמים:

[3] שמות פרק ג פסוק יח

ושמעו לקולך ואתה ואתה וזקני ישראל אל מלך מצרים ואמרתם אליו יקח אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה ליקחך אלהינו:

רש"י

(יח) **ושמעו לקולך** - מאליהם, מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים. יעקב אמר (בראשית נ כד) ואלהים פקוד יפקוד אתכם, יוסף אמר להם (בראשית נ כה) פקוד יפקוד אלהים אתכם: **אלהי העבריים** - יו"ד יתירה רמז לעשר מכות: **נקרה עלינו** - לשון מקרה וכן (במדבר כג ד) ויקרא אלהים, (שם טו) ואנכי אקרה כה, אהא נקרה מאתו הלום:

[4] שמות פרק כה פסוק כב

ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרבים אשר על ארון העדת את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל:

רש"י

(כב) **ונועדתי** - כשאקבע מועד לך לדבר עמך, אותו מקום אקבע למועד שאבא שם לדבר אליך: **ודברתי אתך מעל הכפורת** - ובמקום אחר הוא אומר (ויקרא א א) וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, זה המשכן מחוץ לפרכת, נמצאו שני כתובים מכחישים זה את זה, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (במדבר ז פט) ובבא משה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת וגו', משה היה נכנס למשכן וכיון שבא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד: **ואת כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל** - הרי וי"ו זו יתירה וטפלה, וכמוהו הרבה במקרא, וכה תפתר ואת אשר אדבר עמך שם, את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל הוא:

[5] במדבר פרק ז פסוק פט

וּבָא מֹשֶׁה אֶל אֱהֹל מוֹעֵד לְדַבֵּר אֵתוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֹבִים וַיִּדְבֹּר אֵלָיו :

רש"י

(פט) **ובבא משה** - שני כתובים המכחישים זה את זה, בא שלישי והכריע ביניהם. כתוב אחד אומר (ויקרא א, א) וידבר ה' אליו מאהל מועד, והוא חוץ לפרכת, וכתוב אחד אומר (שמות כה, כב) ודברתי אתך מעל הכפרת, בא זה והכריע ביניהם, משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת: **מבין שני הכרובים** - הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: **וישמע את הקול** - יכול קול נמוך, תלמוד לומר את הקול, הוא הקול שנדבר עמו בסיני, וכשמגיע לפתח היה נפסק, ולא היה יוצא חוץ לאהל: **מדבר** - כמו מתדבר, כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו: **וידבר אליו** - למעט את אהרן מן הדברות:

[6] שמות פרק מ

(לד) **ויכס הענן את אהל מועד וכבוד יקנן מלא את המשכן**: (לה) **ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד יקנן מלא את המשכן**: (לו) **ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם**: (לז) **ואם לא יעלה הענן ולא יסעו עד יום העלתו**: (לח) **כי ענן יקנן על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם**:

רש"י

(לה) **ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד** - וכתוב אחד אומר (במדבר ז פט) ובבא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, כי שכן עליו הענן, אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו: (לח) **לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם** - בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם. מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע, וכן (בראשית יג ג) וילך למסעיו, וכן (במדבר לג א) אלה מסעי לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו, לכך נקראו כולן מסעות:

רמב"ן

(לד) **ויכס הענן את אהל מועד** - אמר כי הענן יכסה את האהל מכל צד והוא מכוסה וטמון בו. וכבוד ה' מלא את המשכן - כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שנאמר בהר סיני (לעיל כ יח) אל הערפל אשר שם האלהים. ואמר כי לא יכול משה לבוא אל אהל מועד אפילו אל הפתח, מפני שהיה הענן מכסה אותו ולא היה רשאי לבא בתוך הענן. ועוד, כי המשכן מלא כבוד ה' ואיך יכנס בו. והטעם, שלא יבא שם בלא רשות, אבל יקרא אותו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן (לעיל כד טז), ואמר ויבא משה בתוך הענן (שם יח). ועל דרך הפשט, בעבור שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא א א) לא נכנס משה למשכן, אבל קרא אותו מאהל מועד ועמד פתח אהל מועד וידבר אליו: ורבותינו אמרו (ת"כ פתיחתא ח) כתוב אחד אומר ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד, וכתוב אחר אומר ובבוא משה אל אהל מועד (במדבר ז פט), הכריע כי שכן עליו הענן. כי לדעתם ובבא משה אל אהל מועד, שיבא שם בלא קריאה מדעתו, או מפני שאמר שם וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת נראה להם שהיה משה עומד בתוך האהל לפני הכפרת, וכל עת היות כבוד השם מלא את המשכן לא נכנס משה בתוכו. ולכך יאמרו שהיה זה לאחר שנסתלק הענן, כלומר שנסתלק מלכסות כל האהל ואין הכבוד מלא את המשכן, כי לא היה זה רק ביום השמיני ברדת שם הכבוד. והקריאה שאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד, על דעתם קודם לכן היתה, כאשר פירשתי למעלה (בפסוק ב). ויתכן שהכתוב שיאמר פעם אחרת וכבוד ה' מלא את המשכן ירמוז אל הכבוד השוכן בקרבו:

[7] שמות פרק כד

(טו) **ויעל משה אל החר ויכס הענן את החר**: (טז) **וישכן כבוד יקנן על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן**: (יז) **ומראה כבוד יקנן פאש אכלת בראש החר לעיני בני ישראל**: (יח) **ויבא משה בתוך הענן ויעל אל החר ויהי משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה**:

רש"י

(טו) **ויכסהו הענן** - רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמראש חודש עד עצרת יום מתן תורה: **ויכסהו הענן** - להר: **ויקרא אל משה ביום השביעי** - לומר עשרת הדברות, ומשה וכל בני ישראל עומדים, אלא שחלק הכתוב כבוד למשה, ויש אומרים ויכסהו הענן למשה ששה ימים לאחר עשרת הדברות, והם היו בתחלת ארבעים יום שעלה משה לקבל הלוחות, ולמדך, שכל הנכנס למחנה שכנה טעון פרישה ששה ימים: (יח) **בתוך הענן** - ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקדוש ברוך הוא למשה שביל [חופה] בתוכו:

[8] שמות פרק כ פסוק כא

מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזִבְחָתָהּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ אֶת צֹאנֶיךָ וְאֶת בְּקָרְךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֵּר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וַיִּבְרָכְתִּיךָ :

רש"י

(כא) **מזבח אדמה** - מחובר באדמה, שלא יבנו על גבי עמודים או על גבי כיפיים. דבר אחר שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חנייתן: **תעשה לי** - שתהא תחילת עשייתו לשמי: **וזבחת עליו** - אצלו, כמו (במדבר ב כ) ועליו מטה מנשה. או אינו אלא עליו ממש, תלמוד לומר (דברים יב כז) הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך, ואין שחיטה בראש המזבח: **את עלתיך ואת שלמיך** - אשר מצאנך ומבקרך. את צאנך ואת בקרך, פירוש לאת עולתיך ואת שלמיך: **בכל המקום אשר אזכיר את שמי** - אשר אתן לך רשות להזכיר שם המפורש שלי, שם אבוא אליך וברכתיך אשרה שכינתי עליך מכאן אתה למד שלא ניתן רשות להזכיר שם המפורש אלא במקום שהשכינה באה שם, וזהו בית הבחירה. שם נתן רשות לכהנים להזכיר שם המפורש בנשיאת כפים לברך את העם:

**Maimonides, *The Guide for the Perplexed* I:19**

The term *male* is a homonym which denotes that one substance enters another, and fills it, as “And she filled (*va-temalle*) her pitcher” (Gen. xxiv. 16); “An omer-full (*melo*) for each” (Exod. xvi. 32), and many other instances. Next, it signifies the expiration or completion of a fixed period of time, as “And when her days to be delivered were fulfilled (*va-yimleï*)” (Gen. xxv. 24); “And forty days were completed (*va-yimleï*) for him” (Gen. 1. 3). It further denotes attainment of the highest degree of excellency, as “Full (*male*) with the blessing of the Lord” (Deut. xxxiii. 23); “Them hath he filled (*mille*) with wisdom of heart”

(Exod. xxxv. 35). “He was filled (*va-yimmale*) with wisdom, and understanding, and cunning” (1 Kings vii. 14). In this sense it is said “The whole earth is full (*melo*) of his glory” (Isa. vi. 4), “All the earth gives evidence of his perfection,” i.e. leads to a knowledge of it. Thus also “The glory of the Lord filled (*male*) the tabernacle” (Exod. xl. 34); and, in fact, every application of the word to God must be interpreted in this manner; and not that He has a body occupying space. If, on the other hand, you prefer to think that in this passage by “the glory of the Lord,” a certain light created for the purpose is to be understood, that such light is always termed “glory,” and that such light “filled the tabernacle,” we have no objection.

**פר מורה הנבוכים חלק א פרק יט**  
מלא, זה השם משתתף, יעשוהו בעלי הלשון בגשם שיבא בגשם וימלאהו, ותמלא כדה, מלא העומר (לאחד) [ממנו], וזה הרבה. ויעשה הדבר בענין תם זמן אחד משוער והשלמתו, וימלאו ימיה ללדת, וימלאו לו ארבעים יום. ויעשה בענין השלמות בחשיבות והתכלית בה, ומלא ברכת ה', מלא אותם חכמת לב, וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הדעת. ומזה הענין מלא כל הארץ כבודו (בפרק ס"ד ח"א) ענינו כל הארץ תעיד על שלימותו, כלומר תורה עליו, וכן אמרו וכבוד ה' מלא את המשכן. וכל לשון מליאה שתמצא מיוחסת לשם היא מזה הענין, לא שיש לו גוף ימלא מקום. אלא אם תרצה שתשים כבוד ה'. האור הנברא אשר יקרא כבוד בכל מקום, והוא אשר מלא את המשכן, אין הזק בזה: